

dělské výroby v obcích atd. Proto nemůže být zemědělské školství odděleno od zemědělské výroby, která je v rezortu ministerstva zemědělství.

- 2) Do zemědělských škol přijímat především děti malých a středních rolníků, jakož i ostatních pracujících vrstev.

X. VÝCHOVA ZEMĚDĚLSKÝCH KÁDRŮ

- 1) Zemoděl v dohodě s kulturně propagační komisí vypracuje návrh na podzimní a zimní školení zemědělských kádrů.
- 2) Provést důkladnou prověrku administrativních, odborných a funkcionářských kádrů v celém zemědělském družstevnictví, na státních statcích a v zemědělské organizaci. Prověrku provede sekretariát zemodělu s kádrovým oddělením.
- 3) Pozvat odborníky ze SSSR na nejdůležitější úseky.

Cyklostyl strojopisu.

SÚA Praha, MZ – s, 1945–1960, inv. č. 105/3, kart. 186.

8

1948, 14. říjen, Praha

Zápis ze schůze širšího předsednictva ÚV KSČ ze dne 14. října 1948 zabývající se zemědělskou politikou KSČ po únoru 1948 s usnesením.

D ů v ě r n ě

3 výtisky

Přítomni: soudruzi Gottwald, Slánský, Bareš, Čepička, David, Dolanský, Ďuriš, Erban, Fierlinger, Frank, Geminder, Gregor, Jankovcová, John, Kliment, Kopecký, Kopřiva, Krajčír, Krosnář, Nejedlý, Nosek, Nový, Smrkovský, Široký, Švermová, Zápotocký.

Omluveni: soudruh Clementis

Přizván: k bodu I./ s. Sova.

I. OTÁZKY ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY (s. Ďuriš)

s. Ďuriš: Materiál jste četli, netřeba proto opakovat, snad bude třeba jen zdůraznit některé body z politické části materiálu. Dělíme problém zemědělské politiky na dvě části: na dobu před únorem a na dobu po únoru.

O době před únorem nebudeme mluvit, protože to všechno a všichni znají. Musíme se koncentrovat na období po únoru.

Jsou zde tři úkoly:

omezování kapitalistických živlů na vesnici, postupné přebudování malovýroby ve velkovýrobu a státní statky.

Jak omezovat kapitalistické prvky na vesnici. Jde o to, jak rychle to půjde. Je to dlouhý vývoj. Bylo by dobře družstva podporovat v tom rychlejším vývoji, než by nás v tom mohl podporovat střední rolník. Jaké jsou formy boje proti kapitalistickým živlům, proti kulakům: je to otázka půdy. V ústavě máme zaručeno 50 ha. To je nejdůležitější základna. Říkáme, že v tomto případě nemusíme ústavu měnit, ale máme možnost, aby sami rolníci porušovali ústavu. Například neplní dodávky a my můžeme na něj uvalit sankce. Když neplní dodávky, můžeme zvýšit splátky, nebo odejmout příděl. Je tu problém se scelováním. Došli jsme k tomu, že scelování ztrácí na významu, leda tam má význam, kde jsme o to bojovali, a tam, kde chceme dokázat význam scelování, kde bychom jim mohli bit statkáře, nebo získat půdu pro družstva. Dalším problémem je otázka strojního vybavení. Je několik forem, jak na to jít. Uvažovali jsme o tom v Hospodářské radě. Další věcí je finanční oslabení kulaků. Soudr. Dolanský to vzal na sebe, že budou projednány finanční problémy. (daňová politika)

Druhým hlavním úkolem je přebudování malovýroby na velkovýrobu zemědělskou. To je pro nás nejtěžší problém, jelikož sami dosud nejsme dost jisti a třeba jít na to obezřetně. V návrhu je tato část nejvíce rozvedená. Malý a střední rolník bude v tom nejvíce kolísat vzhledem k jeho tváři. Současně při zavedení velkovýrobních forem musíme malého a středního zemědělce držet, dokud nemáme velkovýrobu, si uvědomit, jak zdlouhavá práce to bude a bude třeba, abychom malovýrobce ještě podporovali.

Podmínky proto jsou: síla našeho průmyslu, dále naše dovednost, ukázat straně a malým rolníkům, že to děláme v jejich zájmu a že i teď budeme stát po jejich boku a budeme je podporovat (finančně atd.). Dále, že to musí dělat oni sami, malí a střední rolníci.

S tím souvisí nacionalizace půdy. V SSSR se hned od začátku nacionalizovalo. U nás nemáme půdu nacionalizovanou.

Říkali jsme, když omezíme obsah vlastnických práv plánováním, zakážeme zcizování půdy, tento pojem čím dále tím více oslabíme, bude se posuzovat kolektivní morálka a tento problém se snáze vyřeší, když bude oslaben. Proto nebudeme pro nacionalizování, ale omezíme zcizování půdy. To jsou obtíže.

V Československu máme na dvou stranách určité výhody: síla našeho průmyslu (70 % kapacity celého národního hospodářství), silná mechanizace zemědělství, hustá síť družstev, síla dělnické třídy na rozdíl od ostatních kapitalistických států a velká bystrost zemědělského lidu (vyspělost). Celý postup je závislý na tom, jak dalece to bude mít formy třídního boje proti kulakům. Když to bude mít ráz třídního boje, můžeme si dovolit víc. Když bude dále platit: venkov jedna rodina, musíme postupovat pomaleji. Nyní můžeme postupovat ve formě izolování velkých rolníků, jako tomu bylo před únorem.

Dále je otázkou, jak spojovat kontraktaci a družstva¹⁾.

¹⁾ Ke kontraktacím bylo 25. ledna 1949 vydáno vládní nařízení o zemědělské výrobě podle smlouvy, č. 6/1949 Sb.z. a n.

Nejdůležitější k
straně tam, kde
těžkosti. Kolekt
I ženy na příkla
s těžkostmi. An
hospodářství, ta
nastaly těžkosti
mená, ze dvou
postup. Jaká op
uvidíme, že rol
když už bude ja
kovýroby, i u ku
nebezpečí bylo
velkovýroba, ab
lovýrobním sekt
by nebezpečně
byl nebezpečný

Třetím hlavním
rukou, to máme
statků. Především
tor. Vykupovat

Záruka: Ta druž
výkupu to souvi

Posledním úkole
žený materiál a r

Mechanizace. P
družstva a státní
obcí, která má s
Nyní družstva p
strojních stanic.
nom obvodě). S
strojní stanice. A
menší, aby rolní
verzálním a osta
Doporučuji dát j

Pokud jde o státní
problém: jaké st
přidělovány druž

Podle našeho ná
nice, menší stroj
byly všechny mlá
blém. Naopak m

Pokud jde o stro
6 000. Vývoj šel

Nejdůležitější kapitolou je nebezpečí, které hrozí v období přechodu. Na jedné straně tam, kde budeme zavádět velkovýrobní formy, nastanou z počátku určité těžkosti. Kolektivní morálka ještě není. Víme to ze zkušeností se státními statky. I ženy na příklad méně rozumějí kolektivní morálce než muži. Jistě se setkáme s těžkostí. Ani v SSSR tomu jinak nebylo. Pokud šlo jen o vzorná kolektivní hospodářství, tak to šlo dobře. Ale jakmile se přešlo ke všeobecné kolektivizaci, nastaly těžkosti. Současně s těžkostí bude nám malovýroba sabotovat. To znamená, že z dvou stran těžkosti. To také znamená soustředění všech sil a opatrný postup. Jaká opatření třeba udělat, aby se nebezpečí zmenšilo? Někdo říká, když uvidíme, že rolníci budou sabotovat, může nás to donutit k rychlejšímu postupu, když už bude jasné, že rolníci to nemyslí dobře. Je jisté, že jak u malo- tak u velkovýroby, i u kulaků budeme muset postupovat opatrně. Záruky, jak to dělat, aby nebezpečí bylo menší: aby vláda podporovala všude to, kde začíná a zavádí se velkovýroba, aby byly vidět hned nějaké úspěchy. Abychom zaručili pořádek v malovýrobním sektoru, bude třeba zavést hned kontraktaci a výrobní družstva. Bylo by nebezpečné uvolnit volný trh. Rolníci si už zvykli dělat závazky. Volný trh by byl nebezpečný. Naopak, je třeba, čím dále, tím více je vázat.

Třetím hlavním úkolem je budovat státní statky. To, co budeme mít ve vlastních rukou, to máme jisté. Chceme podporovat malovýrobu, ale ne na úkor státních statků. Především třeba podporovat státní sektor bez ohledu na malovýrobní sektor. Vykupovat všechno, co potřebujeme, a především zajistit sektor náš.

Záruka: Ta družstva, která máme v rukou, zesílit a dát do pořádku, protože při výkupu to souvisí s náladami.

Posledním úkolem je: vybudování státních statků. Tak je třeba se dívat na předložený materiál a na usnesení.

Mechanizace. Před válkou měly nejvíce mechanizace velkostatky. Nyní to jsou družstva a státní statky. Je to však dosud nedokonalé. Je to již téměř polovina obcí, která má strojní družstva. Stroje jsme přidělovali především do družstev. Nyní družstva přestala kupovat stroje. S mechanizací souvisí problémy státních strojních stanic. Budeme mít na 300 strojních stanic (Nyní je asi 50 traktorů v jednom obvodu). Státní strojní stanice budou mít absolutní většinu nebo všechny strojní stanice. Ale myslím, že i pro družstva musíme přenechat stroje, alespoň menší, aby rolníci mohli přes družstva přecházet k velkovýrobním formám, k univerzálním a ostatním družstvům. Místní družstva jsou pro výrobu nejdůležitější. Doporučuji dát jim traktory alespoň ty menší.

Pokud jde o státní strojní stanice – je to také otázka personálu. Na konec je tu ještě problém: jaké stroje mají být ponechány pro státní strojní stanice, jaké mají být přidělovány družstvům a jaké jednotlivcům.

Podle našeho názoru mají dostat těžké stroje, speciální (klíčové) státní strojní stanice, menší stroje místní družstva. O mlátičkách jsme se ještě nedohodli. Kdyby byly všechny mlátičky státní, měli bychom kontrolu obilí. To je dosud ještě problém. Naopak mlátičky jsme měli hned rozebrány a rolníci je hodně používají.

Pokud jde o strojní družstva: dnes máme 5 600 strojních družstev a blížíme se 6 000. Vývoj šel pomalu. Důležité je, že je 150 000 členů družstev. Jen 4 % členů

jsou však malí rolníci. 90 % jsou rolníci do 20 ha. Družstva jsou všelijaká. Těch falešných družstev už není tolik. Stále se to zlepšuje. Nedá se to dobře zkoumat. Je tam 15 družstevníků, z toho je 14 falešných.

Státní statky: jak vypadají? Mají jen 1 % obhospodařované půdy. Nyní se blížíme ke 2 % zemědělské půdy. Kromě toho je zde ještě veřejně obhospodařovaná půda, celkem asi 15 % celkové zemědělské půdy. Nyní vypadne z toho armáda, některá místa. Když na to půjdeme šikovně, mohli bychom mít už nyní oněch 15 %. Na základě dalších opatření mohli bychom získat ještě další zemědělskou půdu. Pokud jde o lesy, vlastníme absolutní většinu 53 %. Hospodářství lesů je aktivní. Statky jsou pasivní. Až na pasivní stránku převyšují státní statky všude soukromý sektor ve výrobě. Dojivost na příklad má být 4,10 litrů. Státní statky mají 5 litrů. Státní statky plní plán co do dojivosti na 128 %.

Správný výnos ze soukromého sektoru se nedovíme. Odhady nejsou rozhodující. Dojivost také záleží na různých podmínkách. Na státních statcích žijeme z podstaty.

Pokud jde o družstva: Máme 22 výrobních družstev, která byla založena z vlastní iniciativy od r. 1945. Podporovali jsme je během 3 let částkou 8 mil. Máme přehled o jejich strojním parku, mají úvěr. Práci zvládnou s jednou třetinou počtu osazenstva, jak je tomu v soukromém sektoru. Když byly těžkosti, ztráceli se jim členové. Ale na druhé straně přibírají nové členy. Všeobecně splňují a předávají kontingenty. V obcích družstva odvádí třikrát tolik mléka, co soukromý sektor.

V živočišné výrobě jsou největší těžkosti. Říkali jsme, že postavíme určité jednotky. Vypočítali jsme si, kolik pro tyto jednotky potřebujeme materiál, kolik krmiv a pod. a udělali jsme několik jednotek pro různé potřeby. Formulovali jsme na základě toho, co bude nutno dělat a jak zajistit materiál (stavební), pokud jde o selata, a pokud jde o finanční stránku. Na státních statcích už jsme to zahájili. Kupujeme selata, obnovujeme budovy, když je třeba, stavíme nové a když to tak půjde, máme předpoklad, že bychom to udělali se Slovenskem, jestliže dostaneme krmiva. Když budeme mít hlavně krmiva zajištěna, tak si to můžeme dovolit. To by byla jedna z hlavních záruk, neboť to znamená tuky. Na této základně bychom si pro příští rok mohli pomoci, než budou společná hospodářství. Jiná věc jsou telata. Rolníci nechtějí odchovávat telata. U rolníků nemáme záruku, že řádně osévají půdu. Myslíme proto, vykupovat telata a na státních statcích je vychovávat, aby nebylo nebezpečí, že se bude vybíjet. Je fakt, že rolníci ušlechtilá semena nekupují.

Pokud jde o slepice, je třeba je jednak krmit, jednak chovat. Jde o to, jak dopadneme v soukromém sektoru. Je to celkem aktivní podnik. Někdo říká, že je škoda, dát na to krmiva. Pokud jde o prasata, tak se nám výkrm vyplácí, kdybychom místo toho musili nakupovat maso v cizině.

Pastvinářská družstva: Zakládali jsme je, protože rolníci neobsazovali půdu. Nechali jsme to na jejich libovůli a neobsazovali nám to. Musili jsme to vzít do rukou a využili jsme to za velkých obtíží. Družstevníci tam nebyli. Musili jsme použít cizích pracovních sil. Na konec byl tu problém, držet družstva na základě obětí, a nebo nechat je plavat. To, že jsme to dělali, nám prospělo, že máme nyní velké

s. Slánský: J

s. Ďuriš: N

zkušenosti. Osvědčily se tam nové formy. Teď máme možnost převést část do státních statků, dobré ponechat a udělat z nich skutečná družstva, to znamená, všichni, kteří tam pracují, musí být členy družstva. Jestli to dokážeme, udělat potom z toho výrobní družstvo, když ne, tak převést do státních statků. Dosud se nemůžeme přímo na nic spolehnout. Dokonce ani strana v tom není docela nezatížená (často jsou do různých afér zapletena okresní vedení). Máme velké těžkosti. Na jeden hektar činí zadlužení 6 000 Kčs. Na to, že to jsou nové formy, kde se investuje, není to mnoho.

Pozemková reforma:

Celkem bychom za přiděly, rozdělené v rámci pozemkové reformy, měli dostat 13 mld Kčs. Z toho máme dosud přímo na splátkách 800 milionů Kčs. Půdu můžeme jediné vzít, když neplatí. Už teď se rolníci hlásí, že nebudou platit, když za rok se jim to stejně vezme, nebo bude z toho výrobní družstvo. Bude problém, jak peníze od nich dostat. Na druhé straně můžeme říci, jestliže přejdou k velkovýrobním formám, můžeme jim jejich dluhy snížit.

Pokud jde o usnesení, třeba rozhodnout, jestli máme státní strojní stanice oddělit od státních statků.

Má to své výhody, že se mohou vrhnout na sektor rolnický. U nás přišli na to, že by si státní statky všechno obstarávaly samy.

Další věcí je, jak rychle převzít okresní strojní družstva. Jsou důležitá, protože přes ně můžeme ovládat všechna strojní družstva.

Dále třeba rozhodnout, jestli mají rolníci platit in natura. Rolníci raději dávají peníze.

Třeba také rozhodnout, které stroje kam dát. To je, pokud jde o mechanizaci.

Pokud jde o státní statky, rozhodli jsme se, že oddělíme statky od lesů, průmyslové podniky pustíme od státních statků až na pily. Velké pily dáme národnímu průmyslu. To, co zůstane na pilách u státních statků, zůstane zároveň součástí průmyslu národního, pokud jde o plánování apod.

Nové úkoly živočišné výroby a ostatní výroby. Doporučuji ve všech sektorech udělat vzornou jednotku, abychom to mohli vyzkoušet na státních statcích.

Pokud jde o výrobní družstva, musíme o tom ještě jednat, jak na to půjdeme. V Sovětském svazu dělali napřed vzorné jednotky, na kterých se učili. My to budeme musít dělat obdobně, abychom se my a rolníci na tom učili. Pro tuto věc bychom měli mít finanční rezervu.

Další problém je scelování a jestli se má dělat. Potom, jestli máme provádět definitivní zaknihování a jak ceny vymáhat.

s. Slánský: Jak oceňuje soudr. Ďuriš svůj aparát na ministerstvu zemědělství.

s. Ďuriš: Na ministerstvu zemědělství bylo do února 320 členů KSČ, nyní jich je 800. Ze členů z roku 1945 jsou jen jednotlivci starí komunisté. Jinak vedoucí oddělení jsou tzv. noví komunisté. I nejlepší komunisté až na několik výjimek, jsou politicky nezkušení a odborně zatížení starou školou. Když na příklad projednáváme s Ná-

prstkem nové formy, stále se vrací ke starým formám. Pokud jde o odbornictví. Aparát je jeden z nejtěžších problémů. Třeba zesílit především neodborníky, ale podobně, jako v SSSR rozumnými rolníky a dělníky, pokud jsou spolehlivými komunisty. Z JSČZ chceme polovinu poslat domu a agronomy vezmeme k nám.

- s. Smrkovský: Pokud jde o konfiskovanou půdu: 2 400 000 ha v pohraničí a ve vnitrozemí, do drobných přidělů zemědělcům bylo rozděleno 1 100 000 ha, ostatní připadlo státu. Odhad přidělené půdy činí 11 1/2 mld Kčs, odhad je už proveden. Přidělci bylo na splátkách zapláceno 1 1/2 mld Kčs. Jeden ha přidělené půdy je podle toho za 10 000 Kčs. To je průměr dobrý.

Pokud jde o revizi I. pozemkové reformy. Bylo zabráno 900 000 ha. Přidělci dostali 300 000 a stát 600 000 ha, hlavně lesy. Třeba rozhodnout: za zabranou půdu měli bychom zaplatit 9 800 mil. Kčs. Zákonem je stanoveno, že počínaje 11.1.1948 má NPF vyplácet 1 % amortizace. Nevíme, jestli bychom neměli zákon v této věci novelizovat, protože právně jsme vázáni k tomu, abychom dávali peníze. V podstatě máme majitelům půdy, kterým jsme ji sebrali, platit 80 % obecné ceny. Do přidělu se dostane tato půda za 90 % obecné ceny. Třeba znát stanovisko předsednictva strany, co s tím máme dělat, protože nás zákony nutí, abychom v této věci něco udělali. Podle našeho názoru bychom měli zákon novelizovat. Také bude třeba, všechny zákony o pozemkové reformě unifikovat, podle vzoru znárodňovacích zákonů v průmyslu. Máme mnoho případů, kdy se konfiskace provedla neprávem. Je rozdělena i půda, která fakticky nebyla konfiskována. V pohraničí u smíšených manželství. Dosud s tím nic neděláme a rádi bychom to vyřešili unifikací zákonů o pozemkové reformě.

Dostaneme z konfiskace, revize a poslední pozemkové reformy 17 mld Kčs a jen z částí by stát sám platil.

Máme velmi málo půdy pro stát. Celkem asi 3 %. V příštích letech se budeme muset opírat o státní statky, a proto potřebujeme větší půdní základnu pro stát.

Také družstva mají málo půdy. Pro rolníky, kteří do výrobních družstev půjdou, bychom musili půdu opatřit. Z nové pozemkové reformy bychom mohli získat 350 000 ha. Dalo by se nově stanovit existenční minimum co do výměry. Dosud je to 5–8 a 15 ha. Kdybychom snížili existenční výměru na opravdu existenční minimum, měli bychom určité rezervy.

Půda v pohraničí: mezi osídlenci je stálý pohyb. Dosídlení půdy bychom ztížili pokud jde o půdu a uvolněnou půdu by dostal stát jako rezervu pro družstva nebo pro státní statky. Pro budoucnost je ještě možnost volného prodeje půdy. Je vázán pouze povolením úřadů a výměrou existenční. Půdu by si mohli kupovat jen na doplnění existenční výměry jen v rodině. Ostatní by přednostně přišlo státu pro půdu rezervní. Pokud jde o půdu pachtovanou, je v rukou okresů 600 000 ha půdy v drobném pachtu. V případě potřeby bychom mohli zákony v tom smyslu novelizovat, že by přednostní právo měla výrobní družstva.

Výrobní družstva: Na venkově jsou v tom ohledu smíšené pocity. Po zprávě inform. byra a v souvislosti s cestou delegace zemědělských pracovníků do SSSR je otázka výrobních družstev na venkově na denním pořádku. U sedláků jsou obavy, ale na druhé straně se prý v krajích o tom diskutuje i sympaticky, pozitivně. Jsou

s. Kro

už konkrétní případy, takže je třeba, s tímto problémem se vypořádat. Mluví se též o družstevním chovu prasat. Pro to je velká nálada. Někteří soudruzi říkají, že družstevní chov prasat není žádný pokrok. Jednotliví zemědělci budou na tom individuálně bohatnout a není to prý žádný pokrok. Jsem proto, aby byl družstevní chov prasat podchycen. Podmínky pro to na vesnici jsou. Chtěli bychom to různým způsobem držet v rukou (krmné dávky, úvěry) a měli bychom základ pro živočišnou výrobu.

Dále, jak rozřešit věc, kdyby zemědělci šli do výrobních družstev a přinášeli tam různě velké usedlosti? Jaký bude poměr při rozdělování? Jedním hlediskem bude vykonaná práce, druhým by musila být výměra půdy, kterou zemědělec s sebou přinese. Musili bychom aspoň pro první dobu vyjádřit poměr půdy.

Distribuce a družstva. Jestliže chceme držet socializační proces na vesnici v rukou, musí být otázka distribuce zemědělských výrobků úzce spojena se zemědělskou politikou. S distribucí jsou velké potíže. Bylo by správné spojit otázku dodávek spotřebních statků s tím, jak vesnice plní své povinnosti vůči státu. Kolika procenty plní své povinnosti vůči státu, toliko procenty plní stát své povinnosti vůči vesnici. Takto třeba spojit distribuci s dodávkami zemědělci. Celý proces bude mít co dělat s družstevní organizací jako takovou. Bylo řečeno, že mají být družstva přebudována jako družstva univerzální. Těžisko těchto družstev bylo v okresech. Jde o to, přenést to na vesnici, aby tam byly sekce okresních výrobních družstev. Nedílnou součástí univerzálních družstev by měl být i konzum. Byl by to vlastně sekretariát a nejlepší místo pro kontrolu vesnice. Naši soudruzi – konzumáci pro to nejsou a chtějí, aby konzumy byly součástí okresních výrobních družstev.

Otázka distribuce vůbec. Výkup dosud dělalo 25 ústředen. Zákon je hotov. Z trhových institucí každý ví, že se to bude stahovat do jednoho podniku. Nepřidá to morálce těmto ústředen. Udělat z 25 ústředen jediný podnik vyžaduje určitých příprav. Zákon se dostane do parlamentu nejdříve v prosinci. Bylo by dobře, aby byli jmenováni vládní zmocněnci, kteří by tento konglomerát vzali už nyní do rukou a dělali přípravy k tomu, aby, až vstoupí zákon v platnost, bylo už něco připraveno.

JSCZ. Dnes je členství v JSCZ povinné. Zemědělská komise se dohodla, aby při novelizaci zákona byla prosazena zásada dobrovolného členství. V dalším jednání se však ukázalo, že při dobrovolném členství a omezení pravomoci byl by JSCZ velmi malou organizací.

Scelování. Stojíme před otázkou, zda to máme nebo nemáme dělat. Neříkáme, úplně to nedělat, ale také ne se do toho hnát.

Zaknihování. Bylo zaknihováno 96.000 přidělců. Není to knihování úplně. Nechceme to dělat úplně, protože to považujeme za neúčelné. Stačí pozměnit knihovací zákon, abychom mohli dnešní knihování provést jakž takž pořádně. Třeba jen malé novelizace.

s. Krosnář. Přes to, že jsou v proudu ještě polní práce, je na venkově cítit, že se pořádek bude dělat. Až práce skončí, bude se o tom přemýšlet ještě víc. Budeme muset počítat nejen s velkými, ale i s malými a středními rolníky. Budeme muset přemýšlet, jak

na těchto problémech zainteresovat celou stranu. V této zimě budeme musít udělat velkou kampaň v tomto směru. Už jsou nyní na vesnicích konkrétní porady o společném obhospodařování. Musíme mít proto plán, jak tyto věci budeme dělat. Dále budeme muset mít jasno, jak rychle s tím na vesnicích budeme postupovat. Nástup se strojními družstvy je dobrá myšlenka. Když budeme mít prostřednictvím státních statků kontrolu nad samostatnými družstvy. Jde jen o to, aby to nebyla falešná družstva. Stroje se mají přidělovat především státním strojním stanicím. Budeme muset připravit výškolení traktoristů, přitáhnout ženy. Brigády, které jsme posílali na opravu strojů, se nám už vůbec nevyplácí. Začal se z toho dělat výdělečný podnik. Opravy třeba soustředit u státních traktorových stanic a brigády posílat tam.

Výživě třeba věnovat velkou pozornost. Musíme se pustit do živočišné výroby. Můžeme za dnešních podmínek umístit velkou spoustu prasat bez velkých nákladů. V okolí Prahy bychom měli pro 16 000 prasat místa. V okolí velkoměst bychom mohli využít odpadků a nebylo by třeba tolika krmiv. Státní statky by měly své vlastní výkrmné stanice a velkoměsta také.

Půda. Třeba přestat s přidělováním půdy jednotlivcům. Naopak přezkoušet ty, kterým jsme půdu přidělili. Přemýšlet o tom, že všechna půda z revize by přišla státním statkům nebo do pachtu družstvům. Půda, která tu dnes ještě je, přijde státu a ten necht' ji dávat do pachtu družstvům. Vedle toho by měl být zákon, který zakáže prodej zemědělské půdy.

Scelování: Počítat s tím, kde budou výrobní družstva, kde to bude přebírat stát. Tam to můžeme dělat. Jinak ne.

NPF. Měl by se více věnovat ne odhadu, ale dát odhad bankám, tak bychom snad dostali rychleji peníze, než přes NPF. Na vesnicích peníze jsou. Aparát NPF možno pak posílat na odhady.

s. Zápotocký: Třeba diskutovat o zásadách zemědělské politiky. Třeba si uvědomit, že politika, kterou jsme v zemědělství dosud dělali, že nebyla socialistická politika. To byla politika, kterou jsme dělali v daných poměrech, kdy se nám jednalo o získání politické moci, abychom mohli k budování socialismu přikročit. Musili jsme v zemědělské politice udělat řadu opatření, která nám byla proti srsti a která bychom nebyli dělali, kdybychom tu nebyli měli partnery, kteří chtěli zapřáhnout zemědělce do kapitalistické káry. Potřebovali bychom kritiku a autokritiku, kam až nás tyto věci dovedly a co je třeba po té linii opravit. Po linii, až kam jsme se zaběhli a co nesmíme dělat, to nám předložený materiál neukazuje. Celá naše politika v zemědělství směřovala k tomu, udělat malá soukromá hospodářství, soukromokapitalistický sektor soběstačný. Fakticky jsme pomohli zemědělci a nepomáhali zemědělské výrobě. To nevytýkám. Bylo toho třeba z politických důvodů. Když zajistíme existenčně malého zemědělce a soukromé podnikatele v zemědělství pro případ úrody nebo neúrody, ať hospodaří správně nebo ne, tak nám zemědělská výroba bude upadat. Potřebujeme zemědělce nutit k tomu, aby, když chce mít své existenční zajištění, že musí přecházet k nové výrobní formě. Soukromokapitalistický způsob hospodaření mu nemůže na trvalo existenci zajistit. Třeba naprosto zúčtovat s přidělováním půdy, strojů.

s. Frank:

Scelování udělá zemědělce ještě více neodvislími. V Sovětském svazu se tlačili tam, kde měli málo půdy, k tvoření kolchozů. Ti, kteří byli zajištěni, měli půdy dost, byli proti kolchozům. Artěly nedostaly půdu a kolchozy ano. Tím se ukázal prospěch kolchozů.

Jsme jen proti tomu, aby scelování bylo ve prospěch soukromého sektoru, ale družstvům třeba pomáhat se scelováním.

Hlavní otázka, která před námi stojí: zvýšit produktivitu zemědělské výroby, aby byla zajištěna výživa obyvatelstva. Třeba nutit zemědělce novými formami: k mechanizaci: stroje si necháme sami v rukou a nedáme do rukou zemědělců.

Otázkou je, jak získat veřejnost pro tento obrat. Třeba dokazovat, že velké hospodářství dává pro konzum daleko víc, než malé hospodářství. To jsme dosud nedělali. Pokud jde o odvodní morálku: v odvádění mléka: Zanedbali jsme, že jsme nevykazovali zvláště, jak odvádí velkostatky a jak jednotlivci. To jsme nerozlišovali. Musíme začít s tím a rozdělit otázku odvádění velkostatků a odvádění obcí: ukázat, jaký význam má velké hospodářství pro odvádění, a takto stavět před zemědělce. Že jejich vlastní existenci je možno zajistit tím, když se přejde k novým velkovýrobním formám. Třeba postavit otázku: aparát ministerstva zemědělství, jak jej uschopnit, aby tento obrat pochopil, aby ho mohl provádět. Tuto otázku třeba postavit kriticky zemědělcům, pokud jde také o JSČZ, aby hrálo úlohu ROH v zemědělství. Jak jsou uschopněna družstva.

Třeba, aby začala veřejná kritika celého družstevnictví. Postavit otázku starého agrárníctví v družstvech - po linii vydělávat jako stará družstva.

Další je otázka samotných zemědělců - tu je třeba postavit kriticky. Dosud se to stavělo jen propagačně. Nikde není řečeno, jak ty plány byly splněny. Bylo by zajímavé porovnat, jak byly závazky splněny, které zemědělci dali prezidentovi. Je třeba nad tím provádět kritiku.

Pokud jde praktické provádění v otázce zvýšení živočišné výroby. Mám obavu, že se budí velké naděje. Třeba zužitkovat pro tyto věci, co zde máme. Využít a rozvinout iniciativu ze zdoľa. Neuzavírám se vzorným výkrmnám a vzorným prasečincům. V dnešní situaci nás to nevytrhne. To, co nám může hodně pomoci, je využití toho, co tu máme. Budovy: Také v SSSR využili všech možností, které měli.

Třeba postavit otázku, že cíl je třeba změnit, že teď už nesmíme pomáhat sedlákovi, ale zemědělské výrobě, se zaměřením na přípravu půdy k socializaci. Jde o to, aby sedláci více vyráběli, aby více vydělávali. Aby si to dělali svými způsoby, ale nesmějí nadále počítat se subvencemi.

Můžeme při tom vytvořit vzorná hospodářství.

Dále třeba zkontrolovat, jestli vyhovuje dnešní aparát ministerstva zemědělství.

V návrhu je řešena řada dílčích problémů, a ne hlavní otázka.

s. Frank: Připomínky soudr. Zápotockého jsou velmi správné. Je nutno kriticky se podívat na náš postup, protože naši zemědělství pracovníci začínají mít nejistou půdu pod nohama. Očekávají od strany, že řekneme zásadní stanovisko v této věci. Je tomu

tak po rezoluci Informačního byra²⁾ a po kritice polské strany. Naši soudruzi přemítají, jestli naše politika na vesnici byla správná a jestli vzhledem k pounorové situaci nebylo třeba dělat některé věci jinak. Třeba hlouběji než v materiále se k těmto věcem vyslovit a těmito věcmi zabývat. Někteří soudruzi pochybují o správnosti naší politiky v zemědělství. Tato zkušenost, že jsme v zemědělské politice od února neudělali nic podstatného a také vzhledem k projevům soudruhů Smrkovského a Ďuriše, nás musí přimět k tomu, abychom tyto otázky prodiskutovali. Bude nutno říci naší straně jasně, že naše zemědělská politika, kterou jsme do února prováděli, byla správná, že měla své odůvodnění, že se nám podařilo získat rolníka jako spojence, se kterým jsme dosáhli vítězství nad reakcí v únoru.

Třeba říci také negativní stránky, které naše zemědělská politika, která byla do února správná, přinesla. Na základě toho pak udělat závěry a opatření. Naše politika do února nevedla k oslabení kapitalistického prvku na vesnici, umožnila nám získat drobného a středního rolníka za spojence dělnické třídy a izolovat velkého sedláka. To se nám dařilo ne proto, že by drobný a střední rolník to dělal z třídního stanoviska, ale většinou jsme je získali z hospodářských důvodů. Viděli v tom možnost k rozšíření svého hospodářství. Někde snaha získávat drobného rolníka, rozdělovat rolníkům, svedla nás k tomu, dát rolníkům někdy víc než bylo třeba. Slabina předúnorové politiky byla v tom, že jsme před únorem velmi málo pozornosti věnovali zemědělským otázkám, výnosnosti v zemědělství. Rozmělňování půdy nám snížilo výnosnost. Pozvednutí úrovně drobných a středních rolníků oslabilo jejich snahu více vyrábět. Došlo k tomu, že dnes byla snížena výrobnost proti předválečným létům. Mnohem více si nechávají oproti době před válkou pro sebe. Prodej těchto věcí před válkou byl hlavním zdrojem jejich příjmu. Vybavování stroji znamená velkou národohospodářskou ztrátu proto, že velké množství strojů není vůbec využito. Jeden samovazač obdělal 5–6 ha, zatím co by mohl být použit pro 50–60 ha. To je třeba si uvědomit a dovést to našim soudruhům říci.

Třeba také kriticky se podívat na činnost státních statků a zhodnotit ji. V materiálu to není. V státních statcích se mele po staru. Nesnažily se stát vzorem pro velkovýrobní formy. Neusměrnily naši zemědělskou a živočišnou produkci. Velké pozemky, které jsou ještě dnes ve vlastnictví NPF, jsme nedokázali využít pro výživu našich lidí. Nebylo pamatováno na to, aby sklizeň z těchto pozemků byla postižena dodávkovou povinností. Z těchto všech zkušeností a se zřetelem na pounorovou situaci třeba změnit naši orientaci v zemědělské politice. K novým velkovýrobním formám nám pomohou stroje a mechanizace zemědělské práce. Přes mechanizaci a řádné využití strojů musíme nutit naše drobná hospodářství k vyšším výrobním formám. Vhodným prostředkem jsou státní strojní stanice, které by se měly stát hlavním prostředkem, aby měnily výrobní formy na vesnici. Tuto otázku třeba postavit jako jeden z prvních problémů naší zemědělské politiky. Třeba promyslet plán jejich využití a jak přímo ovlivnit jimi vývoj naší zemědělské politiky.

Zemědělská družstva. Nesouhlasím s hodnocením, jaké je v návrhu. Nedostatek našich hospodářských družstev je v tom, že dosud nejsou očištěna, nejsou zapoje-

s. Kopeck

²⁾ Rezoluce: Informačního byra o situaci v Komunistické straně Jugoslávie, Rudé právo, č. 151 z 29.6.1948

na do budovatelského úkolu a dosud nepřecházejí k výrobním formám v nákupu a prodeji. Zemědělská družstva strojová jsou většinou pseudo-družstva. To je nutno kritizovat, že se zatím v družstevnictví nepodařilo přejít od forem obchodních k formám výrobního podnikání.

Jeden z hlavních problémů naší země je otázka živočišné a zemědělské produkce. Zde je třeba probrat, jak pomoci a prostřednictvím ministerstva zemědělství ovlivnit výrobu. Osevní plány jsou uspokojivě plněny. Nebyl usměrněn dosud osev olejnatými rostlinami. Nepodařilo se nám ovlivnit živočišnou výrobu. Třeba o tom rozhodnout, jak prostřednictvím ministerstva zemědělství ovlivňovat naši zemědělskou výrobu v malovýrobě.

Otázka pastvin. Jsou tam dosud nevyužité zkušenosti. Kdybychom byli na toto pamatovali už na jaře, mohli jsme tehdy brigády vrhnout na pastviny. Z materiálu, který tam je, mohli jsme mnoho využít. Třeba ujasnit otázku pastvin. Návrh, aby dobytek byl dán do pastvinářských družstev, je nesprávný. Třeba, aby pastviny byly přebudovány jako výrobní družstva, všichni pracovníci by byli členy družstva.

Taktika: Při všech opatřeních musíme mít na zřeteli, abychom zabránili tomu, aby se vesnice postavila jako celek proti některým opatřením, aby byl uvolněn svazek rolníků a dělníků a aby rolnictvo bylo postaveno do opozičního poměru. Nebylo by správné dále podporovat drobné a střední rolníky ve formách malovýrobních. Budeme muset hledat nové formy. Bude třeba dokázat udržet vliv na malovýrobce tím, že do jejich služeb postavíme státní strojní stanice. Do jejich služeb dáme strojní stanice družstevní, dáme jim nové formy družstev, aspoň v některých nárazových pracích. Sdružíme je do výrobních družstev. Přes tato družstva bychom je dostali snáze k novým výrobním formám. Budeme to tím zemědělcům dokazovat a při tom individuální zemědělce omezovat. Na základě rozdělení podle hektarové výměry, nejen podle hranice 20 ha, měli bychom lepší přehled.

Je třeba, abychom v těchto věcech, jakmile si je ujasníme, udělali opatření, aby tyto otázky byly také ujasněny mezi zemědělci a našimi zemědělskými pracovníky, abychom zjednali v těchto věcech jasno a rozptýlili pochyby, které zde jsou. Navrhují postavit tyto otázky zemědělské politiky jako bod jednání a vypracovali na zasedání ÚV rezoluci, která by byla vodítkem pro další postup. Návrh by bylo třeba přepracovat, aby nezabíhal do podrobností. Na příklad: živočišná produkce: tu chceme budovat při státním podnikání. Materiál, který je předložen, je sestaven příliš odborně. Některé cifry jsou v materiálu naprosto nesprávné, na příklad spotřeba krmiv pro živočišnou výrobu.

s. Kopecký: Dostáváme se k teoretické otázce o cestě k socialismu v zemědělství. Musíme si tuto otázku s hlediska marx-leninismu osvětlit, abychom podle referátu soudr. Franka nevyhlídli s vodou dítě. Tak, jak to formuloval soudr. Frank, tak to je nesprávné. Teoretická otázka cesty k socialismu už byla dávno řešena r. 1918. Rosa Luxemburgová přišla do diskuse se s. Leninem, jestli bylo správné dělat parcelaci velkostatků v Rusku. Postavila věc nebolševicky. V Rusku bylo 1000 latifundií. Rosa Luxemburgová tvrdila, že latifundie mohly postátnit, vyvlastnit a udělat z nich velké státní statky, tím že by byl již základ socialistického hospodářství. Říkala, že bolševici šli po nesprávné cestě, když půdu rozdělili mezi 27 milionů malovýrobce. To je 27 mil. nepřátel, kteří svou půdu budou bránit. Lenin na to odpověděl, že

teoreticky myšleno by to bylo správné. Co však máme dělat s 50 miliony rolníků. Vesnice nevymizí ze světa, není možno vzít všechnu půdu a vesnice nechat tak, jak jsou. Půjdeme k socialismu v zemědělství. Vaše teorie (R.L.) není správná. Parcelujeme mezi 27 mil. rolníků, abychom to jednou dali znovu dohromady. Přejde chvíle, kdy tito lidé se budou jednou dávat sami dohromady. Ti lidé, kteří chtějí půdu, mají nesprávnou představu o malovýrobě. Musíme lidi teprve na vesnici přesvědčit, že zemědělská malovýroba je neproduktivní. Je zastaralá. Tak, jak to staví soudr. Frank, tak je to nesprávné. Je nesprávné, abychom korigovali taktó politiku do února. Nebyla to politika jen s. Ďuriše, ale politika nás všech. Tato politika byla vítězná. V r. 1918 jsme to prohráli proto, že rolníky měl Švehla. My jsme po prvé dokázali, že jsme proti sobě neměli venkov. Dokázali jsme, že za námi v únoru rolníci stáli. Důkazem naší správné zemědělské politiky je 29. únor 1948, kde za námi stáli rolníci v boji proti reakci. To co říká soudr. Frank, odpovídá tomu, co říkal Kolman. Staví rezoluce Informačního byra před nás zestátnění půdy, nebo otázku kolektivizace půdy? Vy máte pořád „státní“! Když stavíte před českého rolníka, že bude námezdním dělníkem, jakživi nebudete mít za sebou rolníka. Když dáme každému tuto perspektivu, vybere si kolchozy.

Nemůžeme takovouto cestou jít. To by bylo osudné a odporovalo by to zásadám marxismu-leninismu. Musíme jít správnou cestou leninskou. To je cesta kolektivizování v perspektivě. Tu musíme velmi obezřetně nastoupit. Předpokladem byla parcelace. Předpokladem je nadále dobrý poměr k malým a středním rolníkům. To jsou lidé pracující. Pracujícího člověka neničíme. Jaký je rozdíl mezi pracujícím dělníkem a pracujícím rolníkem. Dělník bude jednou pánem této země. Rolník dělá svou práci. Nemůžeme mu říci, že když si to práci svou vyrobil, že mu to budeme brát. Co mu budeme pomáhat: výrobní náklady v zemědělství jsou velké. Kdybychom nechali dnešního rolníka, tak je na pospas trhu, a obstarali si obilí ze zahraničí, znamenalo by to pro rolníka bez státních subvencí hroznou práci, aby se uživil. Jeho výrobní náklady jsou ohromné. Co můžeme udělat, to je, přitáhnout subvenční politiku. Aby si uvědomili, co oni vlastně jsou. Ročně to dělá v našem rozpočtu 12 miliard: Hradíme rolníkům jejich náklady výrobní, aby si dělník mohl koupit laciný chléb. To je třeba pochopit. Soudr. Frank se nechal unést. S vodou by vylil dítě. Je to neleninské, mnohokrát osvětlená teorie. Marx sám o této otázce ještě neměl jasno, ale Lenin ano, a po něm Stalin to ovládal dokonale. My si s tím nemůžeme zahrávat. Jak k tomu přikročíme, to třeba připravit politicky, ideologicky. Nemůžeme fabrikanta postavit na roveň kulaka. Na kulaky musíme jít chytře.

s. Bareš: Stalin to nazývá ještě jednou revolucí.

s. Kopecký: Musilo dojít ke změně vlastnických vztahů. Jinou cestou nemůžeme jít. Jen je třeba si ji dobře promyslet.

s. Švermová: Skutečně v zemědělské politice je zmatek, a velké napětí, které se v důsledku toho také projevuje na vesnici. Lidé čekají na zasedání ÚV jako na smilování, hlavně pro tyto otázky. V zemědělské otázce čekají na vyjasnění. Bylo to také vidět, jaký zmatek je v této věci, při vystoupení Kolmana na schůzi organizace ústředního sekretariátu, kde hlavní pochyby byly se strany pracovníků zemědělského a národohospodářského oddělení. Jde o to, vyjasnit tyto věci.

s. Fierlinger

s. Sova: P

Otázka družstev: O družstva má střední rolník větší zájem než rolník drobný. To, že jsme dokázali udržet svazek dělníků s rolníky, to dokazuje správnost naší zemědělské politiky. Ale pokud jde o družstva, která měla pomoci malým rolníkům, tam jsou ještě nedostatky. Jestliže chceme družstva použít, musíme dokázat, aby drobný rolník dostal o družstvu dobrý dojem. Dosud v tom viděl starou agrární politiku. Myslím, že jsme na našich družstvech mnoho nezměnili, aby malí rolníci v tom viděli svůj nástroj. Jestli se máme na něco soustředit, tak na družstva a tam udělat pořádek a tím přípravu pro naše další kroky. Kdybychom převedli hlavní váhu naší práce na rolníky a družstva a vzali JSČZ to, co mu nepatří, a nechali ho pomalu umírat, bylo by to nejspřávnější. Chybí nám kádr zemědělských pracovníků. Musíme se soustředit na výchovu kádrů, vzít dobré lidi, pokud jsou v JSČZ, udělat závodní organizace u státních strojních stanic. Také výměna na ministerstvu zemědělství, kde se úřaduje, by pomohla. I když byla generální linie správná, jsou tu některé věci, které nebyly správné. Je tam starý aparát, který postupuje podle starých metod. Celou naši politiku jsme dělali tak, abychom přesvědčili ne jen vesnici, ale i dělnictvo o tom, že musíme rolníky vést. Zanedbali jsme společenské vědomí vesnice oproti vědomí měst. Budeme muset pracovat k tomu, aby i dělník poznal jako politickou nutnost svazek dělnické třídy s rolníky. Jeví se už nyní sklony k nevraživosti. Toto je třeba ujasnit na ÚV. Nazývat státní statky socialistickým sektorem, to není správné. Je správné, abychom je měli, ale není to socialistický sektor.

s. Fierlinger: Cíl kolektivizování půdy, je jasný. Pro nás je to princip družstevní. Pokud budeme mít státní statky, mohou to být jen vzorné statky. Základ kolektivizace musí být pro nás družstevnictví. Není tu vážný rozpor v názorech. Dělali jsme zemědělskou politiku spolu. Říkali jsme, že to, co děláme, je pro dnešek. Tam, kde se mohla vytvořit družstva a hledali se násilně zájemci, nedoporučili jsme to. Dnes, když bude něco k parcelování, nemá to smyslu. Sovětský svaz to rozhodně dělal dobře. O správné politice nikdo nepochybuje. A přece tam vesnice mohla všechno sabotovat. Byl tam zápas s esery. Ty velké boje, které byly v SSSR se nemusí u nás opakovat. Třeba dělat tuto věc s malými sedláky. Třeba jít zlatou střední cestou. Jsou tu pozitivní věci a náš sedlák je inteligent.

Třeba položit také jako úkol dělníkům, aby vysvětlili rolníkům úlohu kolektivizace.

Dospějeme k stadiu, abychom mohli rolníkům kolektivizaci vnutit při plné mechanizaci. S počátku třeba postupovat pozitivně a vysvětlovat. Třeba říci dnes jasně, že nikoho nebudeme nutit. Platí i v tomto případě naše specificky česká cesta. V Polsku se podle mého dopustili chyby, že to příliš ostře formulovali, takže jim vznikla tato situace.

Musíme si uvědomit, že půjdeme na to družstevní formou. Já se toho nebojím. Věc třeba také propagovat mezi rolnictvem a mezi dělnictvem. Dělníci mají styk s venkovem.

Nyní jde jen o to, jak na to jít, jak rychle.

s. Sova: Pokud jde o nálady ve straně. Mezi soudruhy, kteří dělají zemědělskou politiku, je velmi mnoho zmatku a nesprávných představ o tom, co bude. To hlavní je naší straně jasné: hlavní linií musí být: omezování kapitalistického živlu na vesnici, zavádění nových forem – velkovýroby, maximální využití státního sektoru. Nejas-

ná je řada věcí s tím spojená. Nejasná je otázka státních statků. Mají to být vzory. Jestliže máme kritizovat to, co se dělalo v minulosti špatně, ukáže se, že to je organizování státního sektoru. V státním chovu prasat máme jen poloviční stav jako v ostatním zemědělství. Státní statky zůstaly také pozadu na příklad v tempu žní. Otázka státních statků je celkem pro stranu jasná. Nejasná je otázka omezování kapitalistických živlů a zavádění nových forem. Je tu již mnoho opatření, která se provádějí. Naši soudruzi si dosud nedovedou jasně formulovat pojem kulaka, který má být z rozhodování na vesnici vytlačen. Pro venkovského člověka nemusíme formulovat, kdo je to kulak. Na vesnici si to dovedou ohodnotit sami. Je to třídní nepřítel. Musíme dnes označit kulaka s jiných hledisek. Ve formě zákonů a předpisů, které nyní vycházejí, je jasná diferenciacce. Soudruzi věří, že tato otázka bude vysvětlena na ÚV (kdo to je kulak). Říkali jsme, že jen ten, kdo plní kontingenty a má nejvýše 20 ha výměry bude mít výhody, které poskytne lidově demokratický řád. Kdo neplní kontingenty a ten, kdo má více, než 20 ha, je kulak. Ze zdola nám říkají, že není možno nechat hranici 20 ha, protože jsou tu na příklad řepaři, kteří jsou již velmi bohatí při mnohem menší výměře půdy. Také kontingent není spolehlivé měřítko. Nelze spolehlivě odhadnout, jaké mají být kontingenty. Kdybychom byli vzali odhady ze zdola, byli bychom mohli rozepsat jen 88 mil. tun, a potřebovali jsme rozepsat 105 mil. tun. Nemohli jsme se spolehnout ani na naše agronomy. Metrakové množství by se mohlo stát měřítkem zkreslujícím. Doporučuji, aby pro všechna opatření, byla nalezena forma, jak jasněji a srozumitelněji označit třídu, která má být vytlačena. Myslím, že spravedlivějším měřítkem než kontingenty, by byly pracovní síly. Ne jen námezdní síly. Neposuzovat námezdně pracující síly, ale také síly z rodiny. Kdybychom vzali za základ počet dospělých trvale pracujících v zemědělství, může to být jeden z hlavních znaků roztřídění.

Druhým znakem by bylo držení těžkých mechanizačních prostředků: traktor se dá přisoudit jen kulakům. Ostatní měřítko vylučujeme. Tržní obilí nemůže být měřítkem a také výměra nemůže stačit k označení kulaka.

Pokud jde o vytlačení kap. živlu na vesnici. Na příklad ze strojních družstev: koho vlastně vytlačit. Potom jestli vytlačit z vedení, nebo z družstev vůbec, také z členství. Při celé akci: vytlačit kap. živly by unáhlený postup mohl znamenat, dát středního rolníka na stranu kulaka. Je třeba jasně říci, pokud jde o strojní družstva, zda je vyndáme jen z vedení nebo také z členství.

U strojních stanic je situace taková, že když zůstanou kulaci ve strojních družstvech i jako členové, budou mít všechny výhody strojních družstev. Nebo bychom musili říci, že i když jsou členy, mohou být vylučováni z výhod. To by vedlo k nepochopením.

Když je vyloučíme z družstva, jsou to ti lidé, kteří družstva zakládali, dali tam peníze, znamenalo by to masovou základnu pro očistu strojních družstev od kapitalistických živlů. Strojní družstva nejsou v pořádku. V českých zemích je většina družstev v rukou kulaků. Není to jen otázka členské základny (25 členů). Komplikace je v tom, že ve strojních družstvech je dovoleno vytvořit skupiny. V rámci strojních družstev může se dát skupina bohatých sedláků dohromady, může koupit stroje a vládnout jimi vesnici. Když mluvíme o očistě družstev, bude třeba, aby ve stanovách byly vyloučeny všechny skupiny. Problém není v tom, že podily jsou

s. Kopecký

s. Gottwalc

vysoké, ale dosud byly tak zvané investiční podíly, které si koupili bohatí rolníci. To bránilo vstupu drobných rolníků do družstev. Nyní musí mít i drobní rolníci možnost dát investiční zápůjčku, Tam, kde kulaci budou vyloučeni z družstva, bude zhodnocen stroj.

Strojní vybavení: Státní strojní stanice by měly mít možnost podle návrhu využít nevyužitých sil. Je řada případů, kdy na vesnici je družstvo bez stroje a několik soukromníků, kteří stroje vlastní. Na mnohých vesnicích je převaha strojů u soukromníků a málo strojů v družstvech. Doporučujeme, abychom sáhli na tyto stroje, pokud tam jsou družstva nedostatečně vybavena, aby nějakým opatřením bylo stanoveno, že strojní družstva mohou disponovat všemi stroji, které jsou na vesnicích, i u soukromých osob.

Pokud jde o nové výrobní formy:

Venku jsou všelijaká hnutí pro kolektivizaci. Toto hnutí není ještě dost hluboké. Pro nás a pro ÚV bude třeba, aby se řeklo, co považujeme za příkladný experiment a co za masovou základnu pro tvoření družstev. Myslím, že je správné znění návrhu, který se vyslovuje pro různé formy družstev, které budeme zakládat v různých okresech. Masovou základnou pro převýchovu zemědělců budou místní univerzální družstva, která budou na základě místních strojních družstev tvořena. To znamená, že mají být sloučena všechna družstva, která jsou nyní na vesnicích v jediné družstvo, které má zahrnout všechna družstva. Tam má být také podle našeho návrhu konzumní družstvo, konzum, výkup, odbyt. Takovéto družstvo se může stát na vesnici konsolidační jednotkou. Každý dělník na venkově je také rolníkem. Družstvo by mělo zemědělsko-výrobní charakter. Na dobrovolné základně. Dělníci by v družstvech nakupovali a pomáhali.

Od odbytných a nákupních družstev by se vyvíjela družstva k družstvům výrobním. V tom ohledu třeba doplnit úsek o zajištění 5LP a hlavně operativního plánu na r. 1949.

Pokud jde o ministerstvo zemědělství, není jeho práce vždy správná. Máme různé nesrovnalosti.

Je třeba, aby pro provádění operativního plánu pro rok 1949 byla učiněna konkrétní opatření.

s. Kopecký: V SSSR byl předstupeň kolchozů, tzv. družstva pracovní TOZ. To by mohl být výraz pro univerzální družstva.

s. Gottwald: Je to problém velmi závažný a není divu, že to velké sousto nemůžeme sežvýkat. Myslím také, že najednou to nevyřešíme a že to budeme muset dělat po kouscích.

K diskusi: soudr. Kopecký má úplnou pravdu, že by bylo strašnou chybou, kdybychom stavěli věci tak, že jsme dosud dělali nesprávnou politiku na vesnici a teď budeme dělat správnou. Na tom byla naše politika na vesnici stavěna, na svazku dělníků a rolníků. Tato politika trvá a bude trvat. To je také dnes politika SSSR. Myslet, že my můžeme teď do rolníků prát hlava nehlava a nebo nechávat tu třídní základnu naší politiky: svazek těch dvou hlavních historických tříd, které vytvořil kapitalismus, to by byl velký omyl, v tom musíme mít úplně jasno. Co musíme vidět? Že jsme do února v boji s demagogií reakce mohli méně diferencovat, že jsme volky nevolky brali vesnici jako celek. Teď v tomto směru můžeme udělat

konec. Ale jak? s čím začít, jak do toho? Nevím to sám ještě přesně. Jedno je jasné. Začít teď s kolchozy, by nebylo namístě. Opakuji znovu: rezoluce Informačního byra nevytýká, že v Jugoslávii nekolektivizují, ale varuje se tam před zvaněním, aniž si uvědomují, že musí mít na vesnici drobná hospodářství.

Čte výňatek z rezoluce Informačního byra.

Je to jasné, proč oni to říkají. Říkají to proto, aby si v Jugoslávii nemyslili, že už mají všechno hotovo. Říkal jsem Stalinovi výslovně, že o kolchozech nebudeme mluvit, že je budeme dělat. Likvidovat staré formy. On s tím souhlasil. Paniku ve straně je třeba likvidovat a uvědomit si, co rezoluce říká: je to varování, jako by socialismus už byl v Jugoslávii hotov. Naopak: zde chvat může jen škodit.

Z věcí, které zde byly nadhozeny je třeba něco vybrat.

Především to, co jsme už říkali v prvním vládním programu, že budeme vypisovat dávky za státní ceny a ostatní, že s tím budou zemědělci hospodařit sami. K tomu teď budeme muset přikročit. Jestliže se proti tomu bránil Majer, tak ne ze socialistických důvodů. Stalin se divil, že to dosud nemáme.

Vypíší se kontingenty podle všech pravidel spravedlnosti a s přísností se to bude vymáhat a ostatní se dá na volný trh. V našem dosavadním systému je protiklad. Na jedné straně vypíšete kontingenty a na druhé straně mají samozásobitelské dávky. Když to všechno odevzdá, chcete, aby to ostatní také ještě odevzdal. Po splnění kontingentů ve všech oblastech bude moci jít přebytek na volný trh. To, co jsme dosud dělali bylo úplně protismyslné. Nemohu dát recept, jak to udělat. Třeba jen, aby byli zemědělci diferencováni a aby se od nich dostalo víc. To musí být jeden z prvních kroků, který musíme udělat, abychom ze zemědělců vzali pečeť šmelinářů. V SSSR byl volný trh i za války. Tyto věci v návrhu vůbec nestavíte. Když na jedné straně zvýšíme směrné dodávky mléka třeba na 3 litry, a řekneme, aby si s tím ostatní dělali, co chtějí, tak od nich dostaneme víc, než teď vymáháním, soutěžením a jinými prostředky. Nemyslím omezit okruh přidělců. Zajistíme témuž okruhu přidělců pravidelné vázané přiděly, ale to ostatní uvolníme. To by bylo první věci.

Pokud jde o Volavkův referát: Mluví tam o tom, že musíme více pracovat v masách, musíme masy přesvědčovat. Ne, aby je přesvědčil. To není bolševický způsob, ale dělejte, přesvědčujte, nežvaňte. Naši lidé vlastně nerozumějí tomu, co to má být. Když už se mluví o tom, kdo má být kulakem na vesnici. U nás se tomu říká sedlák. To není správné. V SSSR má slovo kulak historický původ. U nás není správné spojovat slovo sedlák s pojmem živlu, proti kterému my vedeme na vesnici boj. Můžeme říci boháč. Také slovo velkosedlák musí zmizet. Slovo kulak v Rusku si nevymyslili bolševici, to tam bylo. Statkář je výslovně výraz pro bohatého sedláka. Budeme muset najít jiné kritérium, než je dosud výměra půdy pro vesnického kapitalistu. Nepoužívat termínu sedlák, kulak.

Třetí věcí je: Máme se bez jakéhokoliv filozofování podívat na naše družstva, podívat se na stanovy. Ta myšlenka s univerzálními družstvy je dobrá. Třeba to nějak jinak nazvat a soustředit tam všechny obory družstevnictví. Nevím, jak by to bylo s těmi konzumními družstvy.

Vzít do univerzálních družstev ty obory, které na vesnici již jsou, tam tomu vzorné stanovy, zajistit, abychom vedení měli v rukou.

Pokud jde o scelování: proč bychom s nim měli přestat? To, co se dosud v tom dělalo, dát stranou (vyměřování). Zaknihování nám nemůže škodit. Už teď v přechodné periodě to budeme potřebovat. Udělat komasaci lacinější, bez ceremonií. Když budeme tak daleko, můžeme potom říci, že se bude kolektivizovat. Nevíme ovšem, jak dlouho to bude trvat. Teď najednou myslíte, že komasace je na překážku kolektivizaci. Třeba to udělat, ale lacině, jednoduché, zákon udělat tak, aby byly postiženy nepřátelské živly. Nevylučujeme při tom, že se komasace spojí se společným obhospodařováním. Ptal jsem se s. Volavky, proč v jeho referátě není slovo o komasaci. To prý nestojí za to. Je třeba ji dělat, ale ne starý, těžkopádný způsob, drahý, nebo ten, který dává přednost velkým rolníkům. Ale komasaci třeba fedrovat. To musí být součást naší zemědělské politiky.

Pokud jde o družstva: soustředit je, sdružit dohromady, dát tam přesné stanovy, aby se nemohla stát dějištěm vykořisťování, třeba zamezit pseudodružstvům a pod.

Ani těmto družstvům nepřidělovat základní gro těžkých strojů, ale budovat státní strojní stanice (okresní stanice likvidovat). Důležité stroje dávat přímo do státních strojních stanic. Malé stroje: to souvisí s komasací. Ještě před ÚV si to budeme muset podrobně ujasnit. Třeba základní věc ujasnit, že žádný zlom v naší zemědělské politice není, že platí dále linie svazku dělnictva s rolnictvem.

Kolektivizaci třeba připravit praktickými opatřeními. Udělejte řádné stanovy družstev, dejte tam, že se mohou sdružit k společnému obhospodařování půdy.

Pokud jde o státní statky. Kapacita, která tady je na půdě, pracovních silách, musí být maximálně využita k tomu, abychom zlepšili zásobování živočišnými produkty. Maso, mléko, vejce, drůbež a k tomu ještě všechny ostatní komunální podniky, národní podniky. Navrhněte konkrétně, aby na závodech hospodařili samostatně. Musíte to vzít do rukou.

JSČZ. Stavovskou organizaci zemědělskou skutečně nepotřebujeme. Bylo to vynuceno poměry. Byli jsme si vědomi latentního nebezpečí využití organizace proti dělnictvu, viděli jsme to, resp. se tak dělo. Likvidovat JSČZ, to bych nedělal. V celku třeba postavit jako odbory na dobrovolný základ, vést to jako odbory, aby neměli statkáři a boháči hlavní slovo. Soustředit veřejnoprávní působnost u státního aparátu a družstev.

Závěrem: v tomto stádiu je linie správná.

V prvé řadě třeba vypsát zvýšené kontingenty a uvolnit trh, maximálně spravedlivě kontingenty rozpočítat, dohodnout se s rolníky.

Dále to neznamená, že by se soutěže při plnění kontingentů neměly dělat dál. Stalin říkal: musíte to dělat u všech lidí, zejména pak u rolníků: kombinovat osobní zájem se státním zájmem. Kombinovat: a najít automaticky působící prostředky bez mluvení. Potom bude méně šmelinářů.

Ministryně výživy a ministr zemědělství nechť vypracují společně s org. sekretariátem ÚV návrh na úpravu kontingentů a na uvolnění přebytků pro volný trh. Nyní by bylo nejlepší zkusit u mléka a vajec. Udělejte si poradu se zemědělci, kam půjdete už s konkrétním návrhem.

- s. Ďuriš: Tyto věci projednáme v sekretariátě na základě diskuse a vypracujeme návrhy na ty věci, které jsou reálné. Třeba pak určit lidi, kteří budou za provádění zodpovídat. Pokud jde o rolnickou otázku, budeme nyní všichni vědět, co chceme. To je velká věc. Když to budeme dělat rozumně, nebude venkov jedna rodina a můžeme si udržet malého a středního rolníka. Projednáme věci s org. sekretariátem a předneseme předsednictvu. Návrh na uvolnění přebytků mléka a vajec můžeme vypracovat do pondělí, a v pondělí předložit schůzi předsednictva. V pondělí také můžeme projednat výkrm prasat, který bude u státních statků, závodních kuchyní a pod.
- s. Gottwald: Vezměte si celá usnesení sovětské vlády o výkrmu. Stanovte podle toho, jak má být výkrm prováděn při národních podnicích a závodech, aby osazenstva závodů z toho také něco dostala (maso).
- Do pondělí vypracovat návrh vládního usnesení o cenách a živočišné výrobě – to ostatní postupně.
- Na to mléko se podívejte. Zvýšit kontingenty a ostatní přebytky necht' jsou volné. S tím začneme, a ne s kolchozy. Promyslit také, pokud jde o uvolnění drůbeže. Chov drůbeže promyslit po všech liniích, nejen po linii státních statků. Zakládejte a budujte rychle družstva – udělejte vzorné stanovy pro univerzální družstva.
- s. Slánský: Výkup a nákup bych tam nedal, jen stroje, meliorace, elektrifikace. Dát tomu ráz pracovních družstev.
- s. Dolanský: V Hospodářské radě bylo usnesení, že v rámci univerzálních družstev nemají být konzumní družstva, jen pracovní otázky.
- Příští schůze předsednictva ÚV se svolává na pondělí 18. října.

Zápis č. 138

U s n e s e n í.

Otázky zemědělské politiky (s. Ďuriš)

- 1/ Uložit organizačnímu sekretariátu ÚV, aby spolu s ministerstvem zemědělství a ministerstvem výživy vypracoval a předložil příští schůzi předsednictva ÚV návrh vládního usnesení o úpravě odvodních dávek mléka a případně jiných zemědělských výrobků s tím, že by přebytky těchto výrobků byly uvolněny pro volný trh ³⁾.
- 2/ Uložit organizačnímu sekretariátu ÚV, aby předložil příští schůzi předsednictva ÚV návrh vládního usnesení o zvýšení živočišné výroby⁴⁾ za využití státních statků a v rámci národních podniků, komunálních podniků, závodních jídelen atd.

³⁾ Vládní usnesení o úpravě odvodních dávek mléka nevešlo v platnost. Byl vypracován podkladový materiál, návrhy na uvolnění nadkontingentních zemědělských výrobků pro volný trh z 16. 10. 1948. MZ – kabinet a sekretariát ministrů zemědělství, 1945–1960, inv. č. 105, kart. 186.

⁴⁾ Vládní usnesení o zvýšení živočišné výroby bylo projednáno na schůzi vlády 26. 10. 1948, pod č. 187/1950 Sb. byl 21. prosince 1950 publikován zákon o zdokonalování živočišné výroby. MZ – kabinet a sekretariát ministrů zemědělství, 1945–1960, inv. č. 105, kart. 17.

3/ Celkov
a určit

Při tom vy

a) Třídni
tika, k
gii rea
ted' m

b) Pokud
varuje
deme

c) První
nářů)
dávky
zájem

d) Boj p
„velk
hác“,
je výn

e) Ustavi
veder
vykoř

f) Provac
tak, a
toho
země

g) Využi
šeno

h) Zastav
ním s

i) JSČZ
veřej

Originál
SÚA Pra

3/ Celkový předložený návrh o problémech zemědělské politiky projednat v sekretariátě ÚV a určit pořad postupného projednání a realizace.

Při tom vycházet z těchto hledisek, naznačených soudruhem Gottwaldem:

- a) Třídní základna naší politiky v zemědělství je ve svazku dělnické třídy s rolníky. Tato politika, která nás vedla k vítězství v únoru, trvá a bude trvat. Do února jsme v boji s demagogií reakce mohli méně diferencovat, vesnici jsme musili brát jako celek. V tomto směru teď můžeme udělat nutné korektury.
- b) Pokud jde o kolektivizaci: třeba znovu opakovat znění rezoluce Informačního byra, která varuje před unáhlením, dokud pro kolektivizaci nejsou předpoklady. O kolchozech nebudeme mluvit, ale je připravovat. V tom smyslu třeba ujasnit názory ve straně.
- c) Prvním krokem, abychom zainteresovali na dodávkách rolníky (a vzali z nich pečej šmelinářů) bude, že uskutečníme požadavek prvního vládního programu: zvýšíme povinné dodávky a přebytky ponecháme rolníkům k prodeji na volném trhu. Třeba kombinovat osobní zájem rolníků se státním zájmem a najít automaticky působící prostředky.
- d) Boj proti kapitalistickým živlům na vesnici: není správné, spojovat s pojmem „sedlák“, „velkosedlák“ představu živlů, proti kterým vedeme na vesnici boj. Možno použít „boháč“, „statkář“. Třeba nalézt jiná, nová kritéria pro vymezení kap. živlů na venkově, než je výměra půdy.
- e) Ustavit na vesnicích „vesnická družstva“, která soustředí všechny obory družstevní. Zajistit vedení družstev a dát jim přesné stanovy, které nedopustí, aby se družstva stala dějištěm vykořisťování. Ani těmto družstvům nepřidělovat většinu těžkých strojů.
- f) Provádět dále a fedrovat scelování, ale lacinějším a jednodušším způsobem. Upravit zákon tak, aby byly postiženy nepřátelské živly. Nevylučuje se, že komasaci spojíme - budou-li si toho rolníci přát - se společným obhospodařováním. Scelování musí být součástí naší zemědělské politiky.
- g) Využít maximálně kapacitu státních statků (Půda, budovy, inventář) k tomu, aby bylo zvýšeno zásobování živočišnými výrobky.
- h) Zastavit přidělování těžkých strojů jednotlivcům. Přednostně přidělovat stroje státním strojním stanicím.
- i) JSČZ postavit na základnu odborů (dobrovolné členství apod.) a zajistit vedení. Přenést veřejnoprávní působnost na státní aparát.

Zapsala : Strnadová

Originál strojopisu.

SÚA Praha, ÚV KSČ - předsednictvo, sv. 4, a.j. 138, fol. 1-20.

1948, 10. prosinec (Praha)

Návrh ministerstva zemědělství vybudovat jednotná místní družstva¹⁾ vypracovaný pro předsednictvo ÚV KSČ.

T a j n ě !

MATERIÁL PRO PŘEDSEDNICTVO ÚV KSČ

Aby bylo možno na družstevní základně vésti v zájmu malých a středních rolníků důrazněji boj za omezování kapitalistických živlů na vesnici a aby bylo možno použití družstevních forem spolupráce jako přechodu k socialistické velkovýrobě v zemědělství, je nutno odstraniti dosavadní roztržitost družstevního systému na venkově a současně s očistou tohoto systému vybudovati v místním jednotném družstvu mocnou zbraň třídního boje pracujícího rolnictva proti statkářům i vesnickým boháčům a vhodný instrument k budování socialismu v zemědělství.

I. SLOŽENÍ JEDNOTNÉHO DRUŽSTVA

Jednotné vesnické družstvo, jež by se mohlo nazývati Zádruhou, nahradí na vesnici všechny dosavadní typy družstev, jichž působnost nepřesahuje obvod obce. Výjimkou budou družstva úvěrní, jež zatím již přešla do systému lidového peněžnictví, a družstva spotřební, jež budou zapojena na státní a družstevní distribuční síť. Z těchto spotřebních družstev mohla by býti rolnická spotřební družstva na Slovensku (potravní družstva), vzhledem k zvláštním tamním poměrům, zatím zařazena do místních jednotných družstev, a sice do té doby, než tato budou řádně vybudována.

Pro sloučení v místním jednotném družstvu přicházejí v úvahu zejména tyto typy družstev:

- a) scelovací družstva, jež vzniknou na základě nového scelovacího zákona²⁾,
- b) zemědělská strojní družstva a elektrárenská družstva se strojní činností,
- c) elektrárenská družstva,
- d) zemědělská výrobní družstva pro společné obhospodařování půdy, stájová družstva, družstva pro chov drůbeže, družstva rybářská, včelařská a pěstitelská (ovocnářská, vinařská, zelenářská, zahradnická, množitelská, školkařská apod.), místní pastevní družstva, místní lesní družstva,
- e) družstevní mlýny, pekárny, sušárny brambor a čekanky, lihovary a mlékárny – vesměs s místní činností,
- f) družstva vodovodní, meliorační, prádelní apod.,
- g) kulturní družstva.

Pokud některá z uvedených družstev již v obci působí, sloučí se v jednotné vesnické družstvo.

¹⁾ Zákon o jednotných místních družstvech nevešel v platnost a místo toho byla ustavena JZD, viz SÚA Praha, MZ – sekretariát ministrů zemědělství, 1945–1960, inv. č. 106, kart. 190, Osnova zákona o jednotných místních družstvech. Návrh byl projednán v předsednictvu ÚV KSČ ve dnech 16.–17.12.1948.

²⁾ Zákon č. 47/1948 Sb. z. a n. ze dne 21. 3. 1948, o některých technicko-hospodářských úpravách pozemků (scelovací zákon).

II. HLAVNÍ ÚKOLY JEDNOTNÉHO MÍSTNÍHO DRUŽSTVA

- a) Scelování půdy jako pomoc drobným a středním rolníkům v individuálním hospodaření, jako instrument třídního boje proti vesnickým boháčům a jako jeden z výrobních předpokladů pro budování socialistické velkovýroby,
- b) mechanizace zemědělské práce v nejširším měřítku - na poli, v hospodářství a v domácnosti,
- c) organizace zemědělské výroby pro obvod obce se zřetelem na plnění státního hospodářského plánu, zvýšení výrobnosti a snížení výrobních nákladů, půjde zejména o společný osevní plán, rajonování odrůd, množení osiv a sádí, organizace ochrany rostlin apod., postupně půjde také o společné obdělávání půdy a společný odchov i výkrm dobytka a drůbeže,
- d) péče o zvyšování technické a kulturní úrovně vesnice,
- e) spoluúčast při výkupu zemědělských výrobků a při opatřování zemědělských výrobních prostředků.

III. ZÁSADY VÝSTAVBY JEDNOTNÉHO MÍSTNÍHO DRUŽSTVA

A. Členství v družstvu.

1. Členy družstva mohou být:
  - a) drobní a střední zemědělci, kteří bydlí v obvodu působnosti družstva, anebo jiné fyzické osoby, které bydlí v obvodu působnosti družstva a obhospodařují v něm zemědělskou půdu v rozsahu malého nebo středního zemědělského závodu jako nutný doplněk své hospodářské existence,
  - b) příslušníci ostatních vrstev pracujícího lidu, kteří nemají půdu a jsou jiného povolání než zemědělského, avšak v obci bydlí a jsou s to přispívat ke splnění účelu družstva a k posílení i upevnění jeho činnosti.
2. Členem družstva nemůže být ten, kdo neplní svých povinností vůči státu nebo je znám svým nepřátelským poměrem k lidově demokratickému řádu. Člen družstva nemůže vlastnit těžké mechanizační prostředky.

B. Představenstvo družstva.

Složení představenstva musí odpovídati sociálnímu složení členstva družstva, přičemž výrobním odborům musí být zajištěna většina v představenstvu, přitom musí být pamatováno na dostatečné zastoupení vesnických žen.

C. Podíly v družstvu.

Při stanovení podílů členských mohou být uplatněny dvě alternativy:

1. Jednotný podíl pro všechny členy družstva, bez ohledu na výměru půdy a bez ohledu na povolání člena družstva, stanovený pevnou a poměrně nízkou částkou. Člen nesmí upsat více než jeden podíl.

Při této alternativě vychází se ze stanoviska, že členské podíly nejsou podstatnou složkou financování družstva.

2. Člen jest povinnen upsati podíly podle počtu hektarů obhospodařované půdy, má však jen jeden hlas bez ohledu na počet upsaných podílů. Členové, kteří nemají půdu, upsali by v tomto případě jen jeden podíl. V tomto případě bylo by možno počítati s členskými podíly jakožto s určitou složkou financování družstva. Investiční zápůjčky, které v každém případě tvoří hlavní složku financování družstva, mají býti v každém případě upisovány podle počtu hektarů obhospodařované půdy každého člena družstva.

D. Vnitřní organizace družstev.

Činnost družstva bude prováděna v jeho jednotlivých odborech (mechanizační, rostlinná výroba, živočišná výroba, kulturní výstavby, práce žen - a podle potřeby i jiné odbory). Zemědělské výrobní družstvo, zasahující do činnosti více odborů, bude v každém případě tvořiti samostatný odbor družstva, vybavený nejšířší autonomií. Právě tak je nutno vyhraditi odboru mechanizačnímu a scelovacímu nutnou autonomií. Autonomie výrobních odborů bude znamenat, že jejich členové budou míti sami účast na zisku i ztrátě v provozu svého odboru. Tyto odbory budou přispívati pouze menší částkou z přebytků hospodaření na celkovou režií a na dotaci společných fondů družstva. Případné rozpory mezi odborem a vedením družstva rozhodne okresní nebo krajská složka ÚRD.

E. Financování investiční činnosti družstva.

Družstvo (odbor) si bude opatřovati finanční prostředky:

1. Povinnými investičními zápůjčkami členů podle počtu hektarů obhospodařované půdy u každého z nich.
2. Dobrovolnými investičními zápůjčkami členů.
3. Zemědělským úvěrem podle zákona č.43/1948 Sb.³⁾
4. Podporami z veřejných prostředků.

IV. DOZOR MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ.

Jednotná místní družstva budou důležitým nástrojem zemědělské politiky, a proto je nutno, aby ministerstvu zemědělství byl vyhrazen zákonem přímý dozor na jejich činnost. Proto by místní jednotná družstva měla tvořiti v rámci ÚRD zvláštní odbor, nad nímž by mělo výlučný dohled ministerstvo zemědělství - obdobně jako má ministerstvo financí dozor nad družstvy úvěrními a nad jejich zvláštním odborem v ÚRD, jenž vyhražoval dohled nad činností družstev ministerstvu sociální péče.

³⁾ Zákon č. 43/1948 Sb. z. a n. ze dne 21.3.1948, o zemědělském úvěru, podle kterého byly poskytovány zemědělcům státem zaručené peněžní půjčky za účelem opatření prostředků potřebných k řádnému provozu zemědělských podniků, k zlevnění a zvýšení zemědělské výroby a pro výstavbu zemědělství.

V. ÚPRAVA PRÁVNÍCH POMĚRŮ

Příslušná právní úprava, vyplývající z přijetí těchto zásad, bude vyhlášena zvláštním zákonem o místních jednotných družstvech. Stanovy místních jednotných družstev vydá ministr zemědělství.

Cyklostyl strojopisu.

SÚA Praha, MZ – s, 1945 – 1960, inv. č. 105/2, kart. 186.

10

1948, 10. prosinec, Praha

Návrh „očisty“ v místních strojních družstvech ¹⁾.

Strojní družstva, která mají být jedním z hlavních prostředků mechanizace vesnice a pomocí drobným a středním rolníkům, splnila jen v malé míře toto své poslání. Jsou do značné části ovládána vesnickými boháči a kapitalistickými živly, jimž dosavadní stanovy a provozovací řád strojních družstev umožnily zmocnit se vedení v družstvu a udělat si z družstva prostředek k získání těžších strojů takřka do soukromého vlastnictví. Uvnitř družstev se vytvářely skupiny finančně silnějších jedinců, kteří pod zástěrkou družstva si opatřovali stroje pro sebe a pro svou potřebu, sami si je zaplatili a v nejlepším případě je zapůjčovali ostatním členům družstva. Nejsou řídké případy, kdy poukaz na traktor dostalo družstvo a dnes je tento stroj ve skutečnosti majetkem jednotlivce. Mají-li být družstva navrácena svému pravému poslání, bude nutno provést v mnoha případech očistu ve vedení a členstvu družstva a sjednat pořádek v užívání strojů.

Očistu možno provést:

- 1/ Na základě vydání nových stanov strojních družstev²⁾, ve kterých by bylo znemožněno ovládnutí družstev a strojů kapitalistickými živly.
- 2/ Na základě vydání zákona a stanov jednotného vesnického družstva³⁾, jejichž přijetí by bylo počátkem akce očisty.
- 3) Na základě dosavadních stanov strojních družstev⁴⁾ a zákona o ÚRD⁵⁾ s postupným přechodem na kampaň za jednotné vesnické družstvo.

¹⁾Návrh byl projednán a schválen na schůzi organizačního sekretariátu ÚV KSČ dne 10. 12. 1948.

²⁾Nové stanovy nebyly připraveny, byl přijat zákon o JZD, kam strojní družstva vplynula, případně se stala součástí STS.

³⁾Od jednotného vesnického družstva se upustilo, vzniklo JZD. ÚV KSČ – zemědělské oddělení, sv. 50, a.j. 677.

⁴⁾Stanovy strojních družstev byly vydány na základě zákona o společenstvech pro napomáhání živnosti a hospodářství z 9. 4. 1873, č. 73/1873 ř.z.

⁵⁾Zákon o ÚRD byl publikován pod č. 187/1948 Sb.